

Мунтян С.Г. Визначення рівня професійної компетентності викладача іноземної мови: європейський стандарт / С.Г. Мунтян // Проблеми та перспективи сталого розвитку АПК: матер. міжнар. наук.-практ. конф., м. Мелітополь, 7-14 квітня 2015 року. – Мелітополь: ТДАТУ, 2015. – Т.1. Гуманітарні науки. – С. 35-38. (56 с.) (0,2 а.а.)

УДК 371.302

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТАНДАРТ

Мунтян С.Г.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Summary. This publication explores the system of continuing professional development of foreign language teacher in accordance with European Profiling Grid (EPG).

Key words: competences of foreign language teacher, continuing professional development, quality of language teaching, European Profiling Grid.

Постановка проблеми. Якість навчання іноземної мови розглядається сьогодні як один з параметрів престижності вузу та запорука наступного успішного професійного самовизначення його випускників. Прийнята Кабінетом Міністрів України Національна рамка кваліфікацій [1] орієнтує сучасного викладача на введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти із врахуванням вимог ринку праці до компетенцій майбутнього фахівця. Такий стан речей суттєво підвищує значущість діяльності викладача іноземної мови й зобов'язує його відповідати викликам реальності, що робить процес еволюції його традиційних педагогічних функцій актуальним й таким, що вимагає наукового обґрунтування та методичного забезпечення.

Основні матеріали дослідження. Всі чинні українські нормативні документи з іноземних мов для загальної та вищої освіти створені відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [4], розроблених Комітетом з питань освіти при Раді Європи. Це свідчить про те, що провідною тенденцією у вітчизняній сфері навчання іноземних мов є орієнтація на міжнародні (європейські) стандарти. Успішна ж реалізація європейських рекомендацій та вимог у кожній конкретній цільовій аудиторії цілком залежить від рівня компетентності викладача у рамках нової парадигми навчання. Тож, потрібний відповідний масштабний перехід викладачів іноземних мов до нових, узгоджених з європейськими, рівнів професійної компетентності. Тим більш, що вітчизняні галузеві стандарти в сфері підготовки фахівців з іноземних мов відсутні [3].

В європейському освітньому просторі успішному професійному зростанню викладача іноземної мови покликаний слугувати «European Profiling Grid (EPG)» / «Європейський профіль професійної компетентності викладача-мовця (ЄППК)» [5, 2]. Цей документ є результатом загальноєвропейського дослідження, що тривало протягом 2011-2013 років за підтримки Європейської Комісії, й розглядається як інноваційний інструмент.

Пріоритетна мета ЄППК полягає у наданні колективам викладачів іноземної мови (кафедрам, секціям, установам з підвищення кваліфікації, мовним центрам тощо) конкретної допомоги у визначенні наявних професійних компетенцій викладачів, в оптимізації підвищення їхньої кваліфікації й у спрямуванні їхнього професійного поступу.

Базовими принципами, що покладені в основу ЄППК, є принцип орієнтування на компетенції, принцип самооцінки та зовнішнього оцінювання, принцип рефлексії та принцип багатомовності.

Щодо форми й структури, то ЄППК представлений у вигляді таблиці й містить дескриптори, тобто описи вмінь, які відбивають усю багатогранність викладацької діяльності. Дескриптори показують ступені прогресії кваліфікації та компетентності викладача іноземної мови. Ця прогресія охоплює професійне зростання викладача від початку викладацької діяльності до стадії досвідченого висококваліфікованого фахівця: всього виокремлено шість етапів професійної прогресії.

Опис-прогресія професійних якостей, вмінь та навичок надається у чотирьох загальних категоріях. Перша категорія – *кваліфікація / досвід* – складається з чотирьох підкатегорій, що описують рівень викладача щодо володіння іноземною мовою, його освіти, кваліфікацію, навчально-виробничу практику (відвідування й проведення відкритих занять) та його викладацький досвід, виражений у годинах.

Друга категорія – *основні навчально-методичні (викладацькі) компетенції* – також містить чотири підкатегорії. Вони описують знання та навички викладачів з дидактики й методики викладання, планування заняття та навчального курсу, керування інтеракцією й оцінювання.

Третя категорія – *міжпредметна компетентність* – об'єднує три підкатегорії: міжкультурну компетентність, усвідомлення мови та медійну грамотність. Слід зауважити, що у документі чітко розрізняються поняття «мовна компетенція» і «усвідомлення мови». Під мовною компетенцією розуміють рівень знань іноземної мови та розвиток умінь її використовувати, а під «усвідомленням мови» – знання про мову, її структуру, вжиток тощо.

Четверта категорія – *професіоналізація* – поділяється на дві підкатегорії: підвищення кваліфікації й адміністрування, котрі висвітлюють способи виконання адміністративних завдань, колегіальну здатність особи до співпраці, її активність у підвищенні своєї кваліфікації та зацікавленість у професійному розвитку організації-роботодавця.

Сфери застосування «Європейського профілю професійної компетентності викладача іноземних мов» передбачено такі:

- самооцінка. Тобто дескриптори ЄППК повсякчас можуть використовувати викладачі іноземної мови для оцінки своєї компетентності у відповідних категоріях профілю. Повторюючи самооцінку з певною періодичністю, викладач може відслідковувати зміни у своєму професійному зростанні;
- зовнішня оцінка. ЄППК полегшує збирання даних і аналіз професійної компетентності як кожного викладача окремо, так і усього колективу підрозділу або мовного центру в цілому;

- визначення потреб у підвищенні кваліфікації. Якщо викладач-мовець аналізує й осмислює результати самооцінки своєї діяльності або результати оцінки його з боку колег, він менш схильний переоцінювати або недооцінювати себе. У такому разі викладач свідомий своїх прогалин і потреб у підвищенні кваліфікації. Отже, ЄППК є дієвим стимулом для викладача щодо рефлексії власного професійного стану та планування заходів для його оптимізації;
- застосовування для оптимізації менеджменту навчального процесу у підрозділі. Кадрові рішення керівника, як то прийняття на роботу нових викладачів, надання викладачам нових повноважень тощо, будуть об'єктивнішими, якщо спиратися на діаграми ЄППК;
- використання ЄППК як основи для професійної сертифікації викладачів іноземних мов, якщо будуть детально розроблені порядок та інструменти проведення відповідної процедури.

Однією з інноваційних складових ЄППК є те, що він на чотирьох мовах (англійській, німецькій, французькій, іспанській) супроводжується електронною online-версією, яка надається у розпорядження всім трьом основним категоріям його користувачів, а саме, викладачам іноземної мови (для самооцінки) та фахівцям з підвищення кваліфікації й керівникам підрозділів іншомовної підготовки (для зовнішньої оцінки). Завдяки електронній версії ЄППК можна оперативно та наочно зобразити компетенції як окремого фахівця, так і колективу в цілому, створивши персональний або груповий профіль у формі діаграми.

Висновки. Отже, ЄППК відображає загальноєвропейські стандарти щодо визначення кваліфікації, мовних умінь і навичок, рівня усвідомлення мови, основних навчально-методичних компетенцій і професійної поведінки викладача іноземних мов. Імплементация даних стандартів сприятиме підвищенню прозорості моделей викладання іноземних мов, трансферу фахової експертизи, стимулюванню обміну кращим практичним досвідом на місцевому і міжнародному рівнях та мобільності викладачів іноземної мови. Такий якісно інший професійний етос, у свою чергу, сприятиме підвищенню якості іншомовної освіти у національних освітніх закладах. Безумовно, у вітчизняному освітньому просторі документ потребує на вивчення, усвідомлення й практичне застосування з боку всіх фахівців й колективів у сфері викладання іноземних мов. Зрозуміло, що це складне завдання вимагатиме серйозної мотивації викладачів, в тому числі і в матеріальному еквіваленті.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 11. 2011 р. № 1341 «Про затвердження національної рамки кваліфікацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>. – Назва з екрана.
2. Європейський профіль професійної компетентності викладача-мовця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.goethe.de/resources/files/pdf22/Europaeisches_Profilraster_fuer_Sprachlehrende_Ukrainisch.pdf

3. Ніколаєва С.Ю. Іншомовна освіта в Україні: міфи та реальність / С.Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. – 2014. – № 1 (77). – С. 3-13.
4. Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. – A Common European Framework of Reference / Council of Europe, Education Committee. – Strasbourg, 2002. – 232 p.
5. The European Profiling Grid [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.epg-project.eu/wp-content/uploads/The-EPG-PDF-publication_EN.pdf